

Aleksandrs Logvins: «Pret stiklu jāizturas kā pret sievieti»

Jana Skrivļa-Čevere

Janas Skrivļas-Čeveres foto

Viena lieta, ar ko noteikti daudziem asociējas Līvāni, ir stikls. Savulaik te darbojās viena no trim, turklāt lielākā stikla rūpnīca Latvijā. Laikiem mainoties, tā bankrotēja, tomēr šodien Līvānu Stikla un amatniecības centra paspārnē atrodams ne tikai muzejs, kurā aplūkojama ekspozīcija ar vairākiem tūkstošiem eksponātu, bet arī stikla pūšanas darbnīca, dodot iespēju ikvienam savām acīm redzēt "dzīvu" stiklu, vērot, kā no ugunīgas masas tas pārtop elegantā stikla putniņā vai smalkā traukā.

Galvenais stikla burvis te ir Aleksandrs Logvins, kurš jau 38 gadus savu darba ikdienu pavada, lūkojoties uz pasauli caur krāsaino un daudzšķautņaino stikla prizmu.

Pastāstiet nedaudz par sevi un to kā atradāt savu ceļu pie stikla.

– Kad mācījies, esmu pabeidzis Līvānu 2. vidusskolu, mums bija tāda kā profesionālās izglītības programma, kuras ietvaros 9. un 10. klasē puīši piektdienās gāja nevis uz skolu, bet uz Stikla fabriku. Kad biju tur pirmo reizi, man bija liels brīnums – kā cilvēki var tā strādāt ar to karsto stikla masu.

Es domāju, ne visiem skolēniem vajag būt juristiem, grāmatvežiem, inženieriem, un tolaik tā bija laba iespēja jau skolas laikā gūt pieredzi. Pēc tiem diviem gadiem, protams, nevarēji sevi uzskatīt par īstu stikla pūtēju, bet neliela pieredze tomēr bija.

Pēc skolas bija jāiet armijā, bet, no tās atgriezies, ilgi nedomāju – jau pēc divām nedēļām izlēmu, ka vajag iet par stikla pūtēja mācekli. No klases biju vienīgais, kurš sāka strādāt Stikla rūpnīcā, un tā arī paliku tur visu savu mūžu. Šogad būs jau 39 gadi kopš strādāju ar stiklu – 1984. gada 12. decembrī man bija pirmā maiņa, nakts maiņa.

Tajos laikos nebija runas par stikla māksliniekiem, tas bija konveijera darbs. Mācekļi kā pirmās taisīja divu veidu glāzes formās, arī man pirmā bija 170 gramu tilpuma glāze karstajiem dzērieniem un zaļumu glāze – 190 gramu, to es ļoti precīzi atceros.

Piecus gadus es izgatavoju tikai glāzes, tad mūsu bijušais direktors Jevgēnijs Skreivers piedāvāja pievienoties komandai, kas strādāja jau ar tādiem kā vairāk mākslas darbiem – dažādām vāzēm u.tml. Nebija tā, ka izdomāju un mēģinu pusmetru augstu vāzi izgatavot, līdz tam bija jāizaug. Protams, arī šis darbs, lai arī mākslinieciskāks, bija konveijers – normas, precīzi izmēri utt.

Šobrīd gandrīz visa produkcija – kādi 95 % – tiek veidota brīvā veidā, bez formām, tiesa, izmēri precīzi jāievēro arī tagad. Ir lieliski, ka mūsdienās ir internets, kur var daudz ko atrast – paskatīties, pamācīties, iedvesmoties. Dzīvojot Padomju Savienībā, diemžēl mēs daudz ko nezinajām,

kā strādā mūsu kolēģi Itālijā, Čehijā, citās Eiropas valstīs.

Instrumenti gan principā ir palikuši nemainīgi – kādas bija šķēres vai pincetes pirms 500 gadiem, tādas ir arī tagad. Varbūt tagad tie ir nedaudz modernāki, bet princips palicis tāds pats – ar šķērēm stiklu griež, ar pinceti veido formu utt.

Mūsdienās stikla pūtēja amats Latvijā nav īpaši populārs...

– Kad rūpnīca bankrotēja 2008. gadā, visiem vienkārši nācās mainīt nodarbošanos. Tāpēc, atklāti sakot, nemīlu, ka mani dēvē par pēdējo mohikāni Latvijā, jo šobrīd darbojošos stikla pūtēju nav nevis tāpēc, ka profesija nebūtu populāra, bet gan tāpēc ka nav, kur strādāt. Savulaik Latvijā bija trīs stikla rūpnīcas, tagad, pat ja ir vēlme apgūt šo profesiju, pirmais jautājums ir – kur pēc tam strādāt.

Vēl noteikti gribu pieminēt, ka ideja par šīs stikla pūšanas studijas izveidi radās manam bijušajam kolēģim Aleksandram Košeļevam, kurš diemžēl ir devies mūžībā, bet idejas virzītājs un dzinējspēks no vadības puses bija Uldis Skreivers. Pašvaldības atbalsts ir ļoti svarīgs liels paldies par to, jo visur citur pasaulē stikla pūšanas darbnīcas lielākoties ir privāts bizness.

Bet kur iespējams apgūt stikla pūtēja amatu?

– Tikai pie meistariem. Arī kad atnācu strādāt uz Stikla rūpnīcu, sāku kā mācekļi. Māceklim bija noteiktu laiku jāstrādā kopā ar pieredzējušu meistaru, jāpārņem no viņa visi tehniskie paņēmieni, kā strādāt ar stiklu. Tālāk viss bija tavās rokās – izdosies vai neizdosies, gribēsi strādāt vai negribēsi. Visi sāka ar nelielām glāzītēm un tad pakāpeniski, uzlabojot savas prasmes, varēja veidot aizvien lielāku un smalkāku produkciju. Arī citviet Eiropā lielākā daļa amatu apgūst tāpat – mācekļi no meistara. Ir arī skolas, kur to var apgūt, piemēram, Pilchuck Glass School Amerikā, bet mācību maksa tajās ir ļoti augsta.

Savā ziņā tas ir ekskluzīvs amats, kuru pašmācības ceļā visai nereāli apgūt...

– Man ārkārtīgi patīk itāliešu, Venēcijas stikls. Viņiem šis amats ir izkopts praktiski 800 gadu garumā un tiek nodots šauras klanos no paaudzes paaudzē, un man ir sapnis – kāda projekta ietvaros 2–3 mēnešus pavadīt kā māceklim Venēcijā. Kāds itāļu meistars reiz intervijā sacīja, ka nav svarīgi, kāds esi cilvēks pēc rakstura, bet, ja gribi sākt strādāt ar stiklu, vismaz piecus gadus ir jāstrādā blakus meistaram, tikai tad vari strādāt pats.

Protams, tagad internetā var dažādus video atrast un skatīties, mācīties, tomēr esmu ļoti skeptisks attiecībā uz šī amata apgūšanu tādā veidā. Pat ja cilvēks būs mēnešiem skatījis video, atnāks pie manis, iedošu stikla pūšamo cauruli, sak, pamēģini – nebūs. Darbā ar stiklu ir ļoti daudz tehnisku paņēmienu, līdz pat tam, kā ar pirkstiem strādāt, to var apgūt tikai praktiski, ne virtuāli.

Jau pusgadu man ir mācekļi – Ivars Ābolītiņš. Lai arī darbnīcā es varu viens pats strādāt, tomēr, lai radītu kaut ko sarežģītu, interesantu, vajag vismaz četras rokas.

Kas raksturīgs jūsu darbiem?

– Maniem darbiem savu zīmogu droši vien uzliek tas, ka es 24 gadus nostrādāju Stikla rūpnīcā. Es mīlu veidot produkciju, kas ir praktiska – dažādu izmēru glāzes un glāzītes, augļu traukus, vāzes. Pasaulē ir daudz meistaru, kas rada dažādus stikla suvenīrus, bet man patīk un, manuprāt, labāk padodas nevis skulpturālas, bet geometriskas figūras – tas es varu veidot līdz spēku izsīkumam.

Kas ir sarežģītākais šajā amatā?

– Ir izstrādājumi, kas tūri fiziski ir ļoti grūti izveidojami. Piemēram, ja ņem 7 kilogramus ūdens spainī, tos būs ļoti viegli pacelt, bet ja tie ir 7 kilogrami karstas stikla masas pusotru metru garas caurules galā, tas ir grūti. Darba temperatūra stiklam ir 1220 grādi, bet, kad to kausējam, – 1260. Sarežģītākie ir lielizmēra darbi, pat ja forma ir vienkārša. Pati masas veidošana, tūristi ir teikuši, dažkārt izskatās nedaudz kā cirkā, tomēr katra kustība ir ļoti jākoordinē, lai karstais stikls nesaliktos nepareizi, nenobīdītos.

Cita lieta ir izstrādājumi, kuru radīšanai nepieciešama sava dizaingrafika – tēlaini runājot, no krāsainiem stikla gabaliņiem jāsaliek kompozīcija. Ir aizraujoši veidot iekausējumus stiklā, radīt formu, ģeometriju, grafiku, kas patīk pašam un cilvēkiem, tomēr tādi darbi ir jāveido ilgi un tie maksā dārgi, tāpēc ļoti reti tos veidoju.

Kur smeļaties idejas jaunajiem darbiem?

– Vairāk laika kaut ko izdomāt, eksperimentēt man bija pašā sākumā, kad atvēra šo centru, te strādāju kopš 2016. gada. Mēdzu internetā iedvesmoties no ārvalstu meistariem, paeksperimentēju ar krāsām, dizainu, formām.

Lai krāsns sasniegtu darba temperatūru, tas aizņem aptuveni stundu. Dažreiz, sevišķi ziemā, man patīk atnākt kādu pusstundu agrāk – arī vēl ir tumšs, aiz loga Daugava, ieslēdzu galda lampu un sāku zīmēt. Protams, tas nav katru dienu, noteikti nē. Bet man patīk tā kaut ko izdomāt, izmēģināt, un ir patīams prieks, ja rezultāts izdodas labs.

Janas Skrivļas-Čeveres foto

Janas Skrivļas-Čeveres foto

Foto no www.livanustikls.lv

Cilvēki īpaši iemīlojuši stikla putniņus. Tie top ar instrumentiem, kas gadsimtu gaitā nav stipri mainījušies

Janas Skrivļas-Čeveres foto

Aleksandrs labprāt sniedz draudzīgu padomu māceklim Ivaram

Ko cilvēki īpaši iecienījuši?

– Pirmajā vietā ir putniņi, vistīcāmāk, tāpēc ka tie ir nelieli un ar viszemāko cenu, otrā – vīna glāzes, pagājušogad pārdotas gandrīz 600. Arī vāzes, šķīvji patīk. Manuprāt, vīna glāzēm pēdējo četru gadu laikā ir ļoti skaisti noslīpēta forma, grafika, dizains. Cilvēkiem patīk, un tas ir galvenais, ka cilvēkiem patīk.

Centrā iespējams ne tikai iegādāties stikla izstrādājumus, bet arī vērot stikla pūšanas procesu. Vairāk tūristu gan ir vasarā. 2017. gada aprīlī, kad sākām strādāt, pirmajā mēnesī pie mums pārviesojās ap 900 cilvēku, bet arī tagad apmeklētāju ir daudz.

Kādām īpašībām jāpiemīt stikla pūtējam?

– Es vienmēr esmu teicis, lai arī stikls krievu valodā ir *оно* – *стекло* – ne vīriešu, ne sievietes dzimtē, tomēr, manuprāt, stikls ir sievietes dzimtes. Pret sievieti ir jāizturas maigi, glāstoši, tad viņa atbildēs ar to pašu, un ar stiklu ir tāpat. Ja rīkosies rupji, neuzmanīgi, rezultāts nebūs tas labākais. Ar stiklu vajag no vienas puses

lēni un maigi strādāt, bet vienlaikus kreatīvi un ļoti ātri domāt – katru nākamo kustību, kādu instrumentu ņemt. Tāpēc man katram instrumentam ir sava noteikta vieta. Kad apsēžos savā darba vietā, es pat neskatos, roka tūri automātiski iet pēc šķērēm, pincetes vai cita darbarīka. Te nav stikla rūpnīca, viss ir roku darbs, tāpēc process ir šķietami nedaudz lēnāks, tomēr, kad karstā masa ir izņemta no krāsns, izstrādājuma izveidošana aizņem ļoti īsu mirkli. Tāpēc ir jāpaspēj noķert šo punktu, kad atpakaļceļa nav, jo stikls ir kļuvis auksts, kā akmens, un es vairs neko ar to nevaru izdarīt.

Kas ir galvenais, lai izdotos darbs, lai patiktu galarezultāts pašam?

– Galvenais ir ar mīlestību izturēties pret savu darbu, ielikt tajā dvēseli. Bet, manuprāt, tā tas ir visās profesijās – mana nav ekskluzīva. Man dzīves nostāja ir tāda, ka pret jebkuru darbu jāizturas profesionāli, ar cieņu, ar mīlestību, vienalga, par ko strādā – par komercdirektoru vai sētnieku – un viss izdosies, rezultāts būs labs. ✓

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Aleksandrs Logvins: «Pret stiklu jāizturas kā pret sievieti»» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds